

20 september 2020 – start van het nieuwe seizoen

HET GOEDE LEVEN IS... GENIETEN!

Bijbellezing: Prediker 8, vers 14 t/m 9, vers 10

Geniet! Dat is een oproep die je overal op allerlei manieren hoort. In de kerk hoor je nog wel eens een tegengeluid. Ik zal niet de eerste predikant zijn als ik zal gaan vertellen dat wij leven in een genotscultuur en dat dit verslaafd zijn aan genieten eigenlijk heel ongezond is. Maar ondanks dat ik dat nu stel, ga ik hier niet op door, om twee redenen: ten eerste heeft de kerk door deze kritische tegengelingen een bepaald gezicht gekregen. Op een of andere manier associëren mensen van buiten de kerk het geloof altijd met het houden van geboden, van wetten en dingen die *niet* mogen. Christenen mogen niet eens seks voor het huwelijk hebben. Christenen mogen niet helemaal los gaan. Het geloof beperkt je in je genieten. Ik zou het jammer vinden als *dat* het gezicht van de kerk, als *dat* de kijk op het geloof zou bepalen, want ik denk dat de Bijbel ons juist *oproept* om te genieten. Ja, ik durf zelfs de stelling te wagen dat je volgens de Bijbel nog méér moet genieten, dan je nu misschien al doet. Geniet, maar wel met mate? Nee: *geniet met volle teugen!*

Maar ik wil nog wel even uitleggen wat dat betekent. En daarvoor moet ik eerst wat vertellen over die Prediker, waarvan wij nu een paar – best wel ingewikkelde - uitspraken hebben gelezen. En als ik iets over hem heb verteld en over zijn oproep om te genieten van het leven, als ik daar iets van heb uitgelegd..., dan probeer ik dat vervolgens praktisch te maken naar hoe wij dat genieten dan moeten doen.

De Prediker is wel een verhaal apart in de Bijbel. Wat hij zegt, dat is best ingewikkeld. Niet alleen omdat het ingewikkelde zinnen zijn, maar vooral omdat het heel kritische vragen zijn die de Prediker stelt. Prediker lijkt de boodschap van andere Bijbelboeken soms ter discussie te stellen. In het boek Spreuken, maar ook in talloze psalmen wordt gezegd dat gehoorzame, vrome mensen door God worden gezegend en dat zondige, slechte mensen door God worden gestraft. 'Maar ik zie iets heel anders gebeuren!', zegt de Prediker. Prediker 8, 14: *er zijn rechtvaardigen die het vergaat naar het werk van de goddelozen, en er zijn goddelozen die het vergaat naar het werk van de rechtvaardigen. Ik zeg dat ook dit vluchtig is.* Dit is vluchtig, dit is leeg, dit is toch waardeloos: rechtvaardigen die het vergaat naar hoe het goddeloze zou moeten vergaan en mensen die alles doen wat God verboden heeft en die juist een rijk gevuld en gelukkig leven hebben. Prediker stelt kritische vragen. Aan het leven. Aan het geloof. En eigenlijk ook aan God. Niet om te spotten. Maar zoekend en tastend. Hij wil niet met gemakkelijke antwoorden leven.

Voor Prediker blijft het hele leven daarom een mysterie. Wat is het leven? Het is zo kostbaar, maar ook zo weer voorbij. Het is zo vol, maar soms ook zo leeg. Het kan zo groots zijn, maar ook zo nietig. En wat is het leven soms zo onrechtvaardig...

Aan het einde van het boek Prediker wordt er nog wel wat rechtgezet, nadat Prediker allemaal heilige huisjes omver heeft geschopt, maar we moeten Prediker dus niet christelijker maken dan hij is. Prediker gelooft in God. Dat kom je zo ongeveer in alle hoofdstukken van zijn boek tegen. Maar God blijft voor hem een God op afstand. (Prediker gebruikt dan ook nooit de Naam van God.) God was voor hem een werkelijkheid. Want atheïsme, de overtuiging dat er geen god is, dat bestond in die tijd nog niet. Prediker geloofde in God, maar God was voor hem een werkelijkheid die niet te begrijpen was. Zo groots en machtig. Maar ook niet te volgen in Zijn daden, in Zijn weg met de wereld. Hoe langer hij over God nadacht, hoe moeilijker en pijnlijker het voor hem werd. Waarom vergaat het de goede mensen slecht en de

slechte mensen goed? Waarom gaat alles en iedereen dood? Wat is de zin van het hele leven? En is er wel hoop op leven na de dood? De Prediker is er niet van overtuigd. (Zie: Prediker 9, vers 5 en vers 10.)

Nou, er valt meer over de Prediker en over zijn boodschap te zeggen. Daarvoor moeten wij naar het einde van het boek Prediker. Maar vanuit deze gedachten van Prediker, die ik nu wat heb geschilderd, vanuit die diepe en best wel sombere gedachten moeten wij Predikers oproep om te genieten verstaan. Waarom genieten? Nou, omdat die hele werkelijkheid van het leven en van de wereld niet te begrijpen is. Je kunt er eindeloos over nadenken – de Prediker heeft het gedaan, zo vertelt hij uitgebreid in zijn boek – maar je komt er niet uit. Je komt er niet uit met jezelf, met de wereld niet, met het hele leven niet. En daarom kan je beter genieten van wat er te genieten valt. Niet eindeloos piekeren, filosoferen, zoeken, maar gewoon genieten van het dagelijks leven. Genieten van het brood en van de wijn. Van de vrouw die je hebt getrouwd. Van het werk dat je mag doen. Dat waren immers de kernzaken van het leven van een gemiddelde joodse man in die tijd.

Predikers oproep om te genieten klinkt daarvoor wat wrang. Best wel mager. Een soort verlegenheidsoplossing. Er blijft niets anders over dan maar te genieten wat er te genieten valt. ... Het komt bijzonder dicht bij uitspraken die je in onze tijd kunt lezen en horen: #YOLO: You Only Live Once: je leeft maar een keer. 'Alles in het leven is maar tijdelijk, zelfs het leven, dus geniet ervan.' En: 'het leven is te kort om niet elke dag van te genieten.' Pluk de dag.

We kunnen daarom niet zomaar die woorden van Prediker over nemen, alsof Prediker ons een christelijke levensstijl aan wil leren, zoals

bijvoorbeeld Paulus in zijn brieven. *En toch denk ik dat die woorden van Prediker uiterst waardevol zijn.* Want ook al mogen wij geloven in de Heere Jezus..., ook al mogen wij hopen op die nieuwe toekomst die Christus Jezus zal brengen omdat Hij de opgestane Zoon van God is, de Redder, Jezus Overwinnaar... geweldig!... toch valt er nog zoveel in deze wereld niet te begrijpen. Is er zoveel in de wereld zo onbegrijpelijk. Kan je het leven soms zo lastig vinden. Het leven, de wereld, de tijd, het is zo ongrijpbaar, zo onbegrijpelijk, een mysterie. Nou, *zou het daarom niet heel goed voor u, jou en mij zijn om - zoals de Prediker het zegt - om te proberen te genieten van de dingen die God ons in die onbegrijpelijke, ingewikkelde leven geeft?* Want je kunt niet alles begrijpen. Dat hele leven blijft een mysterie. En daar moet je niet gemakkelijk over doen. Niet domweg leven, altijd lol maken, maar wel het goede dat God je geeft in dit leven in dankbaarheid ontvangen en genieten met volle teugen. Want in deze onbegrijpelijke, vaak ook donkere wereld, zijn nog zoveel sporen van God, zoveel dingen en mensen en momenten waarin je iets van God Zelf mag ontdekken. En het zou zonde zijn, letterlijk: zonde, als je daar aan voorbij zou leven... als je die tekenen van Gods goedheid niet zou zien, maar in je haast en stress, in je piekeren en peinzen daaraan voorbij zou gaan. Ik citeer een collega van mij: **De oproep om te genieten van het leven is geen oppervlakkig doekje voor het bloeden. 'Het leven heeft toch geen zin, dus maken we er maar het beste van.' Nee, het is andersom, omdat wij de laatste zin van het leven nooit geheel kunnen doorgronden – dat is alleen aan God - doe je er beter aan te genieten van al het goede dat God je geeft.**

Juist omdat je zo'n klein mensje bent, die zoveel dingen niet begrijpt en nooit zal begrijpen in dit leven, is het belangrijk om dat goede dat de grote God ons geeft in dankbaarheid te genieten... Dat is niet gemakkelijk. Ik heb er nog weinig over gezegd, maar voor sommigen mensen is de oproep om te genieten natuurlijk uiterst pijnlijk. Als je net weduwe of weduwnaar bent. Of als je depressief bent, leeft met een chronische depressie. Als je vanwege langdurige stress burnoutverschijnselen hebt. Dan moeten wij natuurlijk niet elkaar gaan aansporen met 'geniet van het leven', nee, beter is

het om het met die ander proberen uit te houden in het verdriet en de pijn en niet teveel adviezen en bemoedigingen gaan strooien. ... Maar sowieso is dat genieten niet gemakkelijk. Het gaat niet vanzelf. Het is een levenslang leerproces om in de goede dagen, maar ook in de kwade dagen, met meewind en met tegenwind de goede dingen te zien die God je geeft... en tot je te nemen in dankbaarheid.

Nu even een paar dingen uit de woorden van de Prediker, die ons kunnen helpen om te leren genieten:

Prediker zegt: 'eet je brood met blijdschap en drink je wijn met een vrolijk hart.' Brood en wijn, dat stond in de tijd van de Bijbel voor het dagelijks voedsel. Volgens Prediker moet je dus genieten in en vanuit de dagelijkse dingen. Als je een boterham voor je hebt, ruik de lucht van het brood. Proef de smaak van wat je op je brood hebt gedaan. Merk bij jezelf dat je weer nieuwe kracht voor je lichaam mag ontvangen. Ik moet u eerlijk bekennen: dat gaat bij mij niet vanzelf, als ik 's morgens in alle haast de broodtrommels van mijn kinderen vul, terwijl ik mijn eigen brood wegslik omdat over tien minuten de oudste naar school moet. Maar *wat doen wij onszelf te kort als wij aan al die dagelijkse geschenken van God voorbij zouden gaan!* Als wij er zo overheen zouden leven, wordt je leven dan niet als vanzelf vluchtig, oppervlakkig, leeg en zonder God?

Het lijkt misschien op een cursus mindfulness om zo bewust te leven en te genieten van de dagelijkse dingen, maar ik bedoel het anders. Je kunt het vergelijken met een kind dat cadeautjes krijgt. Bij een bepaalde jonge leeftijd wordt het cadeaupapier eraf gegrist... men zet het doosje Lego neer, vergeet dankjewel te zeggen en kijkt naar wat de volgende verjaardagsvisite bij zich heeft. Zoveel cadeautjes, maar zo weinig tijd, zelfs geen tijd om dankjewel te zeggen, vader en moeder moeten je er nog aan herinneren om dat even snel te doen. Maar later, als je ouder wordt, leer je om voorzichtig uit te pakken. Om te beseffen wat het betekent dat die persoon speciaal voor jou iets heeft meegebracht, met zorg uitgekozen misschien zelfs. Je leert te genieten en je te verwonderen. Nu, zo dagelijks genieten van de geschenken van de hemelse Gever, onze God. In het brood en de wijn. In het eten en het drinken. Het bed waarop je kunt slapen. De kleren die je draagt. Hoe kunstig je lichaam in elkaar zit. De natuur waarin je wandelt of met je fiets doorheen rijdt als je naar je werk gaat. Die vogel bij je op het balkon. Of, zo weet ik van een oud gemeentelid, die wolken in de lucht die elke avond weer anders zijn. Nu, dat genieten... geen mindfulness, maar een manier om je Schepper te danken en groot te maken.

Je ziet in onze tijd de gevolgen van dat wij dat genieten van de dagelijkse dingen uit dank voor onze Schepper zijn verleerd. Nu wij in alle haast eten en drinken en al die prikkels in hoog tempo verwerken, hebben wij steeds grotere prikkels nodig om te voelen. Je proeft Gods liefde niet meer in je dagelijkse boterham ('met alweer kaas'), maar je raakt pas verwonderd over een verrassende kaart in een restaurant. Je bent niet meer verwonderd over die vrije avond, maar om echt te genieten moet je op die avond naar een concert of een ander evenement. Prikkels om te kunnen genieten moeten alsmaar groter, extremer, want anders voel je ze niet meer. Dirk de Wachter, een Belgische psychiater, schrijft waarschuwend: 'helaas maakt het overmatig zoeken naar impulsen van buitenaf het gevoel van leegte alsmaar groter'. En – maar dan houd ik op met mijn kritiek op de genotscultuur, want dat zou ik niet doen – dat is precies wat je ziet in onze maatschappij: zo vol van zoveel prikkels, maar tegelijkertijd zoveel leegte. Voor de coronatijd was elk weekend bomvol met concerten, festivals, evenementen, weekendjes weg, goedkope vliegreisjes... maar de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg bleven onverminderd groot en lopen eerder nog op.

'Geniet met volle teugen!', zo is de oproep in de Bijbel. Maar echt genieten begint bij het bewust worden van al die sporen van Gods goedheid die er in je gewone, dagelijkse leven te vinden zijn. In dat brood en in die wijn. In die heel gewone, dagelijkse dingen. Maak God groot door daarvoor dankbaar te zijn. En dan zal je pas echt leren te genieten. Ja, dan zal je hele seculiere wereld vol van God blijken te zijn.

Geniet van het brood en de wijn, zo zegt de Prediker. En geniet van de vrouw die je liefhebt, zo zegt de Prediker vervolgens. Nou, dat is een oproep om van je huwelijk te genieten. Ik denk dat Prediker dat op dezelfde manier bedoelt als bij het genieten van het brood en de wijn: het gaat allereerst om het gewone dagelijkse leven. Dat je de dagelijkse dingen met elkaar kunt delen. Dat je samen kunt lachen en kunt huilen. Dat je samen je taak ter hand kunt nemen voor je gezin, of voor de mensen om je heen, ook al is het soms hard werken. Dat je kunt genieten van de gave van de seksualiteit. ... Maar ook hier zie je dat in de samenleving het gewone genieten vaak tot extreem genieten moet worden. Dat een huwelijk altijd spannend en uitdagend hoort te zijn. Dat je partner interessant moet zijn, leuk om te zien en aardig en hij of zij behoort je voldoende ruimte geven. En wat betreft seksualiteit moet je voldoende voldoening bij die ander vinden. Maar doordat wij in alle onrust en drukte aan die gewone, dagelijkse zegeningen van het huwelijk voorbij gaan, voldoet het huwelijk vaak niet aan onze verwachtingen...., wordt het een sleur..., raken wij op elkaar uitgekeken, want wij willen meer ervaren. Gewoon die dagelijkse, heel gewone dingen, waarin je iets van de goedheid van God mag ervaren.

Ik denk trouwens dat je in die woorden van de Prediker 'geniet van het leven met de vrouw die u liefhebt' ook het leven met andere medemensen mag betrekken. Niet iedereen is namelijk getrouwd, maar wij mogen ook genieten van andere mensen met wie wij mogen samenleven: de broeders en zusters van de gemeente, vrienden, burens, medelanders, andere wereldburgers. Wat kan ik in die ander ontvangen van God?

René de Reuver schrijft naar aanleiding van een boek ('De zin van het leven', Fokke Obbema) "*De rode draad daarin is: het samenleven met anderen, met mensen die je lief zijn, geeft zin. Het geeft zin om er voor elkaar te zijn. Nu we de pijn ervaren van elkaar niet nabij kunnen zijn* (vanwege de coronacrisis) *beseffen we maar al te goed hoe waar dit is. Wat is het goed om in het samenleven met anderen iets van God te mogen ontvangen. Gewoon door bewust te genieten, als een vriend je even opbelt of je appt. Door blij te zijn met dat gemeentelid dat je een kaartje stuurt. Door God te danken voor die mensen voor wie u mag zorgen in het verpleeghuis of in je praktijk. Door God te aanbidden omdat je juist door dat contact met die ander die zo heel anders is, iets hebt mogen leren. God danken, omdat je in die ander of door die ander iets van God Zelf mag ontvangen. Ook dat hoort bij het goede leven.*

De woorden 'eet uw brood met blijdschap en drink uw wijn met een vrolijk hart' en 'geniet van het leven met de vrouw die je liefhebt' verwijzen eigenlijk terug naar de scheppingsgeschiedenis. Want in Genesis 1 en 2 worden precies deze dingen beschreven als geschenken van God: God gaf Adam voedsel om te eten en een vrouw als zijnde zijn tegenover. En ondanks alle vragen van het leven, alle dingen die wij niet bevatten, kunnen wij nog steeds in die dingen iets van God ervaren. Van God de Schepper, die de wereld zo liefhad dat Hij Zijn Zoon gezonden heeft... en zo betrokken is op deze wereld, nog steeds!

Is het goede leven genieten? Jazeker! Geniet met volle teugen! Er valt nog veel meer over het goede leven te zeggen, maar dat zal in de volgende themadiensten aan de orde komen. Laten wij ons deze week gaan oefenen, trainen in het genieten. De koek bij de koffie. Het werk dat je misschien mag doen. De kleren die ik aantrek. De medische zorg en de verpleegkundige zorg die er in ons land is. Die persoon die ik mag opbellen. De bladeren die gaan verkleuren. De buurvrouw die zwaait. De wolken zo mooi.

*Laat dan mijn hart U toebehoren
En laat mij door de wereld gaan
Met open ogen, open oren
Om al uw tekens te verstaan.
Dan is het aardse leven goed!
Omdat de hemel mij begroet.*